

ടി.കെ ഉബൈദ്

സൂറ - 47

1247

മുഹമ്മദ്

مُحَمَّدٌ

സൂക്തം 22-25

അല്ലാഹുവിനെയും അവന്റെ ദൂതനെയും വേദത്തെയും നിഷേധിക്കുന്നവർക്കും, അല്ലാഹുവിൽ വിശ്വസിക്കുന്നു എന്നവകാശപ്പെട്ടുകൊണ്ട് അവനോടു ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞ പാലിക്കാൻ കൂട്ടാക്കാത്തവർക്കും ഭൂമിയിൽ സംസ്കാരം -**أَصْلَاحٌ**- ഉണ്ടാക്കാനും കുടുംബ ബന്ധം ഉൾപ്പെടെയുള്ള മാനുഷിക ബന്ധങ്ങൾ ദൃഢീകരിക്കാനും കഴിയില്ല. അവരുണ്ടാക്കുന്ന വ്യവസ്ഥിതികളും പരിഷ്കാരങ്ങളുമെല്ലാം വിനാശത്തിലും ശൈഥില്യത്തിലും കലാശിക്കുന്നു. ലോകം മുഴുവൻ കീഴടക്കാൻ പോകുന്ന സുന്ദര സുമോഹന വ്യവസ്ഥിതി എന്ന് ഉദ്ഘോഷിച്ചുകൊണ്ട് കഴിഞ്ഞ നൂറ്റാണ്ടിൽ രംഗപ്രവേശം ചെയ്ത തത്ത്വശാസ്ത്രങ്ങളുടെയും പ്രത്യയശാസ്ത്രങ്ങളുടെയും ഇന്നത്തെ ഗതി അതിന്റെ അനിഷേധ്യമായ സാക്ഷ്യമാകുന്നു.

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ

22

ഇസ്‌ലാമിൽനിന്ന് തിരിച്ചുപോയിട്ട് ഭൂമിയെ കലാപ കലുഷമാക്കലും പരസ്പരം കഴുത്തറുക്കലും തന്നെ പ്രതീക്ഷിക്കുകയാണോ നിങ്ങൾ?

നിങ്ങൾ പ്രതീക്ഷിക്കുകയാണോ?	فَهَلْ عَسَيْتُمْ
തിരിച്ചു പോ(യിട്ട്)യെങ്കിൽ	إِنْ تَوَلَّيْتُمْ
നിങ്ങൾ ഭൂമി(യെ കലാപകലുഷമാക്കലും)യിൽ കലാപമുണ്ടാക്കൽ	أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ
നിങ്ങളുടെ കുടുംബ ബന്ധങ്ങൾ മുറിക്കലും (പരസ്പരം കഴുത്തറുക്കലും തന്നെ)	وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ

ശത്രുക്കളുടെ ആക്രമണം ആസന്നമാവുകയും, വിശ്വാസികൾ അവരെ നേരിടാൻ ദൃഢനി

ബുറൈശിക
 ൾ നമ്മുടെ
 ബന്ധുക്കളും
 സ്വന്തക്കാരു
 മാണ്. നാം
 അവരോട്
 യുദ്ധം ചെയ്യു
 ന്നത് നമ്മുടെ
 കുടുംബ ബ
 ഡങ്ങൾ ശിഥി
 ലീകരിക്കലാ
 യിരിക്കും. യു
 ധത്തിൽ മു
 ഹമ്മദും കുട്ട
 രും പരാജയ
 പ്പെട്ടാൽ ബു
 റൈശികൾ
 നമ്മോട് ക്രൂ
 രമായി പകവീ
 ടുമെന്നുറപ്പാ
 ണ്. അതിൽനി
 ന്ന് രക്ഷപ്പെ
 ടാൻ കരണീയ
 മായിട്ടുള്ളത്
 നാം യുദ്ധത്തി
 ൽനിന്ന് വിട്ടുനി
 ൽക്കുകയാണ്.

ശ്വയം ചെയ്തുകൊണ്ട് അല്ലാഹുവിനോടു
 ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞ പാലിക്കാൻ മുന്നോട്ടു
 വരികയും ചെയ്യുമ്പോൾ അതിൽനിന്ന്
 പിന്തിരിഞ്ഞുപോകുന്നവർ പ്രതീക്ഷിക്കു
 ന്നതെന്താണ്? നാട്ടിൽ നാശം പരത്തുക
 യും സ്വന്തം കുടുംബ ബന്ധങ്ങൾ പോലും
 ഹിംസാത്മക നടപടികൾകൊണ്ട് ശിഥിലീ
 കരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ജാഹിലിയ്ക്കത്തി
 ലേക്കു തന്നെ തിരിച്ചു പോകാമെന്നോ?

إِنَّ تَوَلَّيْتُمْ എന്ന ക്രിയാവാക്യത്തിന് രണ്ട
 റ്റഥമാകാം: 1) നിങ്ങൾ പിന്തിരിഞ്ഞു പോ
 വുകയാണെന്നിൽ. 2) നിങ്ങൾ അധികാരം
 ഏറ്റെടുക്കുകയാണെന്നിൽ. അധിക വ്യാ
 ഖ്യാതാക്കളും സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളത് ആദ്യത്തെ
 അർത്ഥമാണ്. അടുത്തു നടക്കാനിരിക്കുന്ന
 ഉഹുദ് യുദ്ധത്തിൽ കപടവിശ്വാസികൾ
 സ്വീകരിക്കാൻ പോകുന്ന പിന്മാറ്റത്തെ സം
 ബന്ധിച്ച പ്രവചനമാണിതെന്നും അവർ
 വിശദീകരിക്കുന്നു. ഉഹുദ് പടയിൽനിന്ന്
 പിന്മാറുമ്പോൾ ഇബ്നു ഉബയ്യ് പറഞ്ഞ
 ന്യായം നാം എന്തിനു നമ്മോടു തന്നെ
 യുദ്ധം ചെയ്യണം എന്നായിരുന്നുവല്ലോ.
 ഈ പ്രസ്താവന അയാൾ ഇങ്ങനെ വിശ
 ദീകരിക്കുകയും ചെയ്തു: ബുറൈശികൾ
 നമ്മുടെ ബന്ധുക്കളും സ്വന്തക്കാരുമാ
 ണ്. നാം അവരോട് യുദ്ധം ചെയ്യുന്നത്
 നമ്മുടെ കുടുംബ ബന്ധങ്ങൾ ശിഥിലീക
 രിക്കലായിരിക്കും. യുദ്ധത്തിൽ മുഹമ്മദും
 കുട്ടരും പരാജയപ്പെട്ടാൽ ബുറൈശികൾ
 നമ്മോട് ക്രൂരമായി പകവീട്ടുമെന്നുറപ്പാ
 ണ്. അതിൽനിന്ന് രക്ഷപ്പെടാൻ കരണീ
 യമായിട്ടുള്ളത് നാം യുദ്ധത്തിൽനിന്ന്
 വിട്ടുനിൽക്കുകയാണ്. മുഹമ്മദിനും കു
 ടർക്കും വേണ്ടി നാം എന്തിനു നമ്മുടെ
 ബന്ധുക്കളുടെയും സ്വന്തക്കാരുടെയും
 ആക്രമണം ക്ഷണിച്ചുവരുത്തണം?! ഈ
 വാദത്തിനുള്ള മറുപടി ഉൾക്കൊള്ളുന്ന
 താണ് പ്രകൃത സൂക്തം. യുദ്ധത്തിൽനി
 ന്ന് പിന്മാറുകയും മുഹമ്മദ് നബിയെയും
 സഖാക്കളെയും ബുറൈശികൾക്ക് ഒറ്റു
 കൊടുക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിലൂടെ ഇസ്
 ലാമിന്റെ കഥ കഴിക്കാമെന്നും, പൂർവ
 സംസ്കാരത്തിലേക്ക് തിരിച്ചുപോകാ
 മെന്നുമാണ് നിങ്ങൾ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നത്.
 അതുവഴി നിങ്ങൾക്ക് സമാധാനവും സു
 രക്ഷയും ഉണ്ടാകുന്നതെങ്ങനെയാണ്?

മുഹമ്മദ് നബി ആഗതനാകുന്നതിന് മുമ്പ്
 ഈ നാട്ടുകാർ രണ്ട് ചേരിയായി തിരിഞ്ഞ്
 യുദ്ധം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നി
 ള്ലേ? സ്വന്തം രക്തത്തിൽ പിറന്ന പെൺകു
 ണ്ണങ്ങളെ ജീവനോടെ കുഴിച്ചു മുടിയിരു
 ന്ന നിങ്ങൾ കുടുംബത്തിനു കൽപിച്ചിരുന്ന
 പവിത്രത ഏതു തരത്തിലുള്ളതാണ്?

കലാപങ്ങളും കുഴപ്പങ്ങളും വിലക്കുന്നത്
 ഇസ് ലാമും അതിന്റെ വേദവുമാകുന്നു.
 وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ
 (ഭൂമിയിൽ കുഴപ്പമാഗ്രഹിച്ചുകൂടാ. അല്ലാഹു
 കുഴപ്പക്കാരെ സ്നേഹിക്കുന്നില്ല -28:77).

وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ
 പറഞ്ഞുനവരാവാതിരിക്കുവിൻ - 2:60).
 الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ
 مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ
 هُمُ الْخَاسِرُونَ

(അല്ലാഹുവിനോട് പ്രതിജ്ഞ ഉറപ്പിച്ചശേ
 ഷം ലംഘിക്കുകയും, അല്ലാഹു കൂട്ടിച്ചേ
 ര്ക്കാനാവശ്യപ്പെട്ട കുടുംബബന്ധങ്ങളെ
 വെട്ടിമുറിക്കുകയും, ഭൂമിയിൽ നാശമുണ്ടാ
 ക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ധിക്കാരികൾ തീർച്ചയാ
 യും സർവ നന്മകളും നഷ്ടപ്പെട്ടവരാകുന്നു
 - 2:27). കുടുംബ ബന്ധം കാത്തുസൂക്ഷി
 ക്കണമെന്ന് കൽപിച്ചത് അല്ലാഹുവാണ്.
 കുടുംബ ബന്ധം സൃഷ്ടിച്ചതും അവനാണ്.
 خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا
 (അവൻ ജലത്താൽ മനുഷ്യനെ പടച്ചു. എന്നിട്ടവന്
 കുടുംബ ബന്ധവും വിവാഹ ബന്ധവുമുണ്ടാ
 ക്കി -25:54). അല്ലാഹുവിനെയും അവന്റെ
 ദൂതനെയും വേദത്തെയും നിഷേധിക്കുന്ന
 വർക്കും, അല്ലാഹുവിൽ വിശ്വസിക്കുന്നു
 എന്നവകാശപ്പെട്ടുകൊണ്ട് അവനോട് ചെയ്ത
 പ്രതിജ്ഞ പാലിക്കാൻ കൂട്ടാക്കാത്തവർക്കും
 ഭൂമിയിൽ സംസ്കാരം -اصلاح- ഉണ്ടാക്കാ
 നും കുടുംബ ബന്ധം ഉൾപ്പെടെയുള്ള
 മാനുഷിക ബന്ധങ്ങൾ ദുർവ്വീകരിക്കാനും
 കഴിയില്ല. അവരുണ്ടാകുന്ന വ്യവസ്ഥിതിക
 ളും പരിഷ്കാരങ്ങളുമെല്ലാം വിനാശത്തിലും
 ശൈഥില്യത്തിലും കലാശിക്കുന്നു. ലോകം
 മുഴുവൻ കീഴടക്കാൻ പോകുന്ന സുന്ദര
 സുമോഹന വ്യവസ്ഥിതി എന്ന് ഉദ്ഘോഷി
 ച്ചുകൊണ്ട് കഴിഞ്ഞ നൂറ്റാണ്ടിൽ രംഗപ്രവേ
 ശം ചെയ്ത തത്ത്വശാസ്ത്രങ്ങളുടെയും പ്രത്യയ
 ശാസ്ത്രങ്ങളുടെയും ഇന്നത്തെ ഗതി അതിന്റെ
 അനിഷേധ്യമായ സാക്ഷ്യമാകുന്നു. ●

 أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ

 أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ أَلَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا

23

അത്തരക്കാരെത്ര അല്ലാഹു ശപിച്ചവരും ബധിരരാക്കിയവരും.
 അവരുടെ കണ്ണുകളെ അന്ധമാക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

24

ഇക്കൂട്ടർ ഈ ഖുർആൻ ഒട്ടും മനനം ചെയ്യുന്നില്ലെന്നോ? പക്ഷേ,
 അവരുടെ മനസ്സുകൾ താഴിട്ടു പൂട്ടിയിരിക്കുകയാണല്ലോ.

അത്തരക്കാരെത്ര	أُولَٰئِكَ
അല്ലാഹു അവരെ ശപിച്ചവർ	الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ
അവൻ അവരെ ബധിരരാക്കി (യവരും)	فَأَصَمَّهُمْ
അവൻ അവരുടെ കണ്ണുകളെ അന്ധമാക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു	وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ
അവർ (ഇക്കൂട്ടർ) ഈ ഖുർആൻ (ഒട്ടും) മനനം ചെയ്യുന്നില്ലെന്നോ?	أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ
അതല്ല, ഹൃദയങ്ങളിന്മേൽ അവയുടെ പൂട്ടുക ഉണ്ടോ? (പക്ഷേ, അവരുടെ മനസ്സുകൾ താഴിട്ടു പൂട്ടിയിരിക്കുകയാണല്ലോ)	أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا

പുറമേക്ക് സത്യവിശ്വാസം അവകാശപ്പെടുന്ന കപടന്മാർ ഖുർആനിക സന്ദേശം ഒട്ടും മനനം ചെയ്യാതിരിക്കുന്നത് വിചിത്രമാകുന്നു. പക്ഷേ, അല്ലാഹു അന്ധരും ബധിരരുമാക്കിയ അവരുടെ ഹൃദയങ്ങൾ സത്യജ്ഞാനത്തിനു നേരെ താഴിട്ടു പൂട്ടപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്.

ഇവിടെ **أُولَٰئِكَ**- അത്തരക്കാർ- എന്ന പദം സൂചിപ്പിക്കുന്നത് നേരത്തെ പരാമർശിച്ച **الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ** - മനസ്സിൽ രോഗമുള്ളവരെ- അഥവാ കപടന്മാരെ ആണ്. അല്ലാഹുവിനാൽ ശപിക്കപ്പെട്ടവരാണ്. ആത്മീയ സത്യങ്ങളും ദൈവിക സൂക്തങ്ങളും കേൾക്കാനാവാത്തവണ്ണം ബധിരരാണ്. പൈശാചികോപദേശങ്ങൾ മാത്രമേ അവർക്ക് കേൾക്കാനാകുന്നുള്ളൂ. യാഥാർഥ്യങ്ങൾ കാണാനാവാത്തവണ്ണം അവരുടെ കണ്ണുകളെ അന്ധമാക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. സത്യത്തിന്റെ ശബ്ദവും വെളിച്ചവും മനസ്സിലേക്ക് കടന്നുചെല്ലാനുള്ള ഉപാധിയാണ് ഈ ഖുർആൻ. അത് മനനം ചെയ്യുമ്പോൾ മനസ്സ് പ്രകാശപൂരിതമാകുന്നു. മനനത്തിന്റെ ആഴം എത്രത്തോളമാണോ അത്രത്തോളമായിരിക്കും സത്യപ്രകാശത്തിന്റെ വ്യാപ്തി. വചനത്തിന്റെ പ്രത്യക്ഷമായ ആശയം മുന്നിൽവെച്ച്, ചിന്തയിലൂടെ അതിനാധാരമായ തത്ത്വങ്ങളും മറ്റു വിശദാംശങ്ങളും അന്വേഷിക്കുകയാ

ന്നു. അതിൽനിന്നുള്ള വർത്തമാന ബഹുവചന ക്രിയാ രൂപമാണ് **يَتَذَكَّرُونَ**.

അവർ ഖുർആൻ മനനം ചെയ്യുന്നില്ലെന്നോ എന്ന ചോദ്യം, പ്രവാചകന്റെയും വിശ്വാസികളുടെയും സാന്നിധ്യംകൊണ്ട് ഖുർആനികാധ്യാപനങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കാനുള്ള ഉപാധികൾ പൂർത്തീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടും അവരത് ഒട്ടും മനസ്സിലാക്കാൻ ശ്രമിക്കാതെ മുഖം തിരിക്കുന്നതിൽ അത്ഭുതം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതാണ്. **أَمْ** ശബ്ദത്തിന്റെ സാധാരണ ആശയം, അതല്ലെങ്കിൽ എന്നാണ്. ഇവിടെ 'പക്ഷേ' - **بل**- എന്ന അർത്ഥത്തിലാണ് ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. **قُل** (പുട്ട്) ന്റെ ബഹുവചനമാണ് **أَقْفَال**. സത്യജ്ഞാനം സ്വീകരിക്കാൻ കൂട്ടാക്കാത്ത മാനസികാവസ്ഥയുടെ രൂപകമാണിവിടെ **أَقْفَال**. വചനതാൽപര്യം: പുറമേക്ക് സത്യവിശ്വാസം അവകാശപ്പെടുന്ന കപടന്മാർ ഖുർആനിക സന്ദേശം ഒട്ടും മനനം ചെയ്യാതിരിക്കുന്നത് വിചിത്രമാകുന്നു. പക്ഷേ, അല്ലാഹു അന്ധരും ബധിരരുമാക്കിയ അവരുടെ ഹൃദയങ്ങൾ സത്യജ്ഞാനത്തിനു നേരെ താഴിട്ടു പൂട്ടപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. ●

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِم مِّن بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ الْهُدَىٰ
الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٥﴾

25

സന്ധാരം സുവൃത്തമായി ബോധ്യപ്പെട്ട ശേഷം അതിൽനിന്നു പുറംതിരിഞ്ഞു പോകുന്നവരുണ്ടല്ലോ, ചെകുത്താനാകുന്നു അവർക്കു നടപടി അനായാസമാക്കിക്കൊടുത്തത്; ആ നിലപാടിൽ തന്നെ അവരെ നിലനിർത്തിയതും.

സന്ധാരം- ഇസ് ലാം സത്യമാണെന്നു തെളിഞ്ഞ ശേഷം, പ്രതിസന്ധി ഘട്ടങ്ങളിൽ അതിന്റെ വിജയത്തിനുവേണ്ടി ത്യാഗമനുഷ്ഠിക്കാനും സമരം ചെയ്യാനും തയ്യാറാവാതെ ഒളിച്ചോടുന്നത് മതപരിത്യാഗം-രിദ്ദ-തെന്നെയാകുന്നു.

തീർച്ചയായും തങ്ങളുടെ പിന്നാമ്പുറങ്ങളിന്മേൽ മടങ്ങിയവർ (അതിൽനിന്ന് പിന്തിരിഞ്ഞു പോകുന്നവരുണ്ടല്ലോ)	إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِم
അവർക്ക് തെളിഞ്ഞ (വ്യക്തമായി ബോധ്യപ്പെട്ട) ശേഷം	مِّن بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمْ
സന്ധാരം, ഇസ് ലാം	الْهُدَىٰ
ചെകുത്താൻ (ആകുന്നു)	الشَّيْطَانُ
അവർക്ക് എളുപ്പമാക്കിക്കൊടുത്തു (ആ നടപടി അനായാസമാക്കിക്കൊടുക്കുന്നത്)	سَوَّلَ لَهُمْ
അവൻ അവർക്ക് നിലനിർത്തുകയും ചെയ്തു (ആ നിലപാടിൽ തന്നെ അവരെ നിലനിർത്തുകയും ചെയ്തു), അവർക്ക് അവസരം നൽകപ്പെട്ടു, അല്ലാഹു അവർക്ക് സമയം നീട്ടിക്കൊടുത്തു	وَأَمْلَىٰ لَهُمْ

തിരിച്ചടിയും മടങ്ങലും പിന്തിരിയലും اَدْبَارُ ആണ്. മതവും ആദർശ വിശ്വാസങ്ങളും ഉപേക്ഷിക്കുന്നതും പ്രതിവിപ്ലവ നടപടികളും رَدُّ ആകുന്നു. പ്രയാണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ദിശയിൽനിന്ന് നേർ വിപരീത ദിശയിലേക്ക് തിരിഞ്ഞു സഞ്ചരിക്കുന്നതിനെ اَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِم എന്നു പറയുന്നു. അവരുടെ പിന്നാമ്പുറത്തിന്മേൽ തിരിഞ്ഞു എന്നാണ് പദാർത്ഥം. هَدَى- സന്ധാരം- കൊണ്ട് ഉദ്ദേശ്യം ഇസ് ലാമും ഈമാനുമാണ്. ദോഷകരമോ ക്ലേശകരമോ ആയ കാര്യം എളുപ്പമായി തോന്നിക്കലും വികൃതമായതിനെ സുന്ദരമായി തോന്നിക്കലുമാണ് تَسْوِيلٌ. സമയം നീട്ടിക്കൊടുക്കുകയാണ് اَمْلَأَ. ഒരു കാര്യത്തിൽ ആഭിമുഖ്യം നിലനിർത്തുന്നതിനും ഈ പദം ഉപയോഗിക്കും. ഈ വാക്കിന് هَمْلٌ എന്നും هَمْلٌ എന്നും എന്നും മൂന്നു പാഠങ്ങളുണ്ട്. ആദ്യത്തേത് കർത്തരി പ്രയോഗവും രണ്ടാമത്തേത് കർമ്മണി പ്രയോഗവും മൂന്നാമത്തേത് ഉത്തമപുരുഷ വർത്തമാന ക്രിയയുമാണ്. ഒന്നാമത്തെ പാഠപ്രകാരം, സന്ധാരഗതിയിൽനിന്ന് പിന്തിരിഞ്ഞു പോ

കുന്നതിലുള്ള ആഭിമുഖ്യം ചെകുത്താൻ അവർക്കു നിലനിർത്തിക്കൊടുത്തു എന്നും, രണ്ടാമത്തെ പാഠപ്രകാരം സന്ധാരഗതിയിൽനിന്ന് പിന്നോട്ടു പോകാൻ അവർക്ക് ദീർഘമായ കാലയളവ് നൽകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നും, മൂന്നാമത്തെ പാഠപ്രകാരം സന്ധാരഗതിയിൽനിന്ന് പിന്തിരിഞ്ഞുപോക്ക് ചെകുത്താൻ അവർക്ക് അഭികാമ്യമാക്കി, ഞാൻ (അല്ലാഹു) ആകട്ടെ അതിന് അവർക്ക് നീണ്ട അവസരം നൽകുന്നു എന്നുമാകുന്നു ആശയം.

വചനസാരം: സന്ധാരം- ഇസ് ലാം സത്യമാണെന്നു തെളിഞ്ഞ ശേഷം, പ്രതിസന്ധി ഘട്ടങ്ങളിൽ അതിന്റെ വിജയത്തിനുവേണ്ടി ത്യാഗമനുഷ്ഠിക്കാനും സമരം ചെയ്യാനും തയ്യാറാവാതെ ഒളിച്ചോടുന്നത് മതപരിത്യാഗം-രിദ്ദ-തെന്നെയാകുന്നു. ചെകുത്താനാണ് അതിന് അവരെ പ്രചോദിപ്പിക്കുന്നതും എളുപ്പമാക്കിക്കൊടുക്കുന്നതും. അഥവാ, ആ മനോഭാവം അവരിലുളവാക്കുന്നതും നിലനിർത്തുന്നതും. അല്ലെങ്കിൽ ചെകുത്താന്റെ പ്രേരണക്കു വഴങ്ങി സന്ധാരഗതിയിൽനിന്ന് പിന്മാറാൻ താൽപര്യപ്പെടുന്നവർക്ക് അല്ലാഹു അതിന് വേണ്ടത്ര അവസരം നൽകുന്നു. ●